

Prikazi, izvještaji, bilješke.

Konkordat između sv. Stolice i države Baden.¹

Priopćio: Dr. I. A. Ruspini.

Dne 12. oktobra 1932. sklopljen je u Hegne (kraj Konstanz-a), konkordat između sv. Stolice i države Baden, koji je na snagu stupio, prema čl. XIV. alin. 1. istoga konkordata, danom izmjene ratifikacionih isprava, t. j. danom 11. marta 1933.² Sadrži ove ustanove:

Država će Baden, primjenjujući ustav Njemačkog Reich-a i ustav države Baden, zakonsku zaštitu davati ispovijedanju i izvršivanju katoličke vjere (Čl. I).

Metropolitanski kaptol u Freiburgu (in Br.) sastoji se od prepošta, dekana i petorice pravih kanonika.³ Pored ovih ima i 4 začasna kanonika. Dostojanstva u kaptolu (praepositura, decanatus) podjeljuje sv. Stolica — izmjenično — na zamolbu nadbiskupovu po saslušanju kaptola i na zamolbu kaptola po sporazumu se nadbiskupom. Kanonička i prebendarska mjesta u metropolitanskoj crkvi podijeljuje nadbiskup — izmjenično — po saslušanju kaptola i uz privolu kaptola. Rečeno izmjenjivanje (alternativa) biva zasebno kod imenovanja pravih kanonika i zasebno kod imenovanja začasnih kanonika. Začasni kanonici imaju u pogledu sudjelovanja pri imenovanju dostojanstvenika i kanonika ista prava kao i pravi kanonici (Čl. II).

U slučaju upražnjenja nadbiskupske stolice podnosi metropolitanski kaptol sv. Stolicu listu kanonički sposobnih kandidata. Sv. Stolica, uvažujući po slobodnoj ocjeni tu kaptolsku listu kao i liste kandidata, što ih nadbiskup godimice sv. Stolicu podastire, označiti će kaptolu trojicu, od kojih ima da slobodnim i tajnim glasanjem izabere jednoga za nadbiskupa. Među označenom trojicom biti će vazda barem jedan pripadnik freiburške nadbiskupije (Čl. III. 1.). Pripadnikom freiburške nadbiskupije smatra se u ovoj stvari i duhovnik, rođen u toj nadbiskupiji, koji je sve ili barem

¹ AAS, XXV, 177 sqq.

² Prije toga uzakonjen je po zemaljskom saboru (Badischer Landtag).

³ Sufragane biskupije (Rottenburg i Mainz) leže van granice Baden-a.

neke nauke svršio u njoj i usto biskupiji služio neko vrijeme (Zaključni zapisnik k čl. III. 1.). Prije potvrde izabranoga uvjeriti će se sv. Stolica pri Ministarstvu, da li protiv izabranoga imade sa strane Vlade kakav prigovor opće političke prirode, uz isključenje prigovora stranačko-političke prirode. (Čl. III. 2.). Jednako će sv. Stolica postupati prije imenovanja Koadjutora s pravom nasljedstva (Zaključni zapisnik k čl. III. 1. 2.). Bude li protiv izabranoga sa strane Vlade iznešen kakav prigovor opće političke prirode, nastojati će se, da se prijateljskim izmjenjivanjem misli dođe do saglasnosti; ne uspije li ovo nastojanje, slobodna je sv. Stolica da izvrši popunjenje (Dopunski zapisnik k čl. III. 2.). Isto važi za imenovanje koadjutora s pravom nasljedstva (Dopunski zapisnik k čl. III. 2.). Pri sačinjavanju kaptolske liste kandidata i pri izboru nadbiskupa imaju začasni kanonici ista prava kao i pravi kanonici (Čl. III. 3.).

Nadbiskup je potpuno slobodan pri osnivanju i mijenjanju crkvenih službi, u koliko se za osnivanje i promjenu ne traže novi prinosi od države. Sudjelovanje državne vlasti pri stvaranju i mijenjanju crkvenih općina, biva prema pravilima, koja će se utvrditi sporazumno sa nabiskupom (Čl. IV. 1.). Nadbiskup popunjuje slobodno i neovisno sve crkvene službe, izuzevši službe privatnog patronata,⁴ a za ove važe u buduće odredbe novog Crkvenog Zakonika. Propisi kan. 1435, § 1, n. 1. i 2.⁵ nemaju se primjenjivati na kanonikate freiburške nadbiskupije (Čl. IV. 2.). Nadbiskup je vlastan da svojim statutom uredi imovinske poslove katoličke Crkve u Baden-u kao i njezinih korporacija, zavoda i zaklada te da prema tomu statutu rečenom imovinom nezavisno upravlja. Pored onih ograničenja crkvenih prava obzirom na upravljanje crkvenom imovinom, što ih sadrže badenski zakon o crkvenoj imovini od 7. aprila 1927. i badenski zakon o zakladama od 19. jula 1918., neće se — u okviru ustavnih odredaba — propisati daljnja ograničenja. (Čl. IV. 3).⁶ Katolička Crkva u Baden-u ima pravo, da na osnovu gra-

⁴ Ukinuti su dakle javno-pravni patronati.

⁵ § 1. Praeter omnia beneficia consistorialia et omnes dignitates ecclesiarum cathedralium et collegiatarum ad normam. 396, § 1, sunt reservata Sanctae Sedi, quanquam vacanti, sola beneficia quae infra memorantur: 1°. Omnia beneficia, etiam curata, quae vacaverint per obitum, promotionem, renuntiationem aut translationem S. R. E. Cardinalium, Legatorum Romani Pontificis, officialium majorum Sacrarum Congregationum, Tribunalium et Officiorum Romanae Curiae et Familiarium, etiam honoris tantum, Summi Pontificis tempore vacationis beneficii. 2°. Quae fundata extra Romanam Curiam, vacaverint par beneficiarii obitum in ipsa Urbe. — Ti dakle pridržaji ne važe za kanonikate freiburške nadbiskupije.

⁶ Nazočna odredba ne znači, da je Crkva pomenuta ograničenja priznala za svoje područje, već samo Crkvi zajamčuje, da se daljnja ograničenja neće propisati.

danskih poreznih lista raspisuje crkveni namet u granicama ustava Njemačkog Reich-a i ustava države Baden te zemaljskih badenskih zakona (Čl. IV. 4).

Zajamčuju se prema ustavu Njemačkog Reich-a vlasništvo i druga imovinska prava katoličke Crkve u Baden-u i njezinih javno-pravnih korporacija, zavoda i zaklada; isto važi za vlasništvo i druga imovinska prava redova i redovničkih udruženja. Redovi i redovnička udruženja mogu se slobodno osnivati i mogu, prema propisima koji važe za sve građane, posjedovati ili steći prava javno-pravne korporacije ili jurističke osobe privatnog prava (Čl. V. 1). Za osnivanje redova i redovničkih udruženja mjerodavni su crkveni zakoni, a za njihov građansko-pravni položaj državni zakoni (Zaključni zapisnik k čl. V.).

Državna dotacija nadbiskupske stolice zajamčuje se u dojačnošnjoj visini (Čl. VI. 1). Državna dotacija za metropolitanski kaptol i prebendare stolne crkve, izdaci (državni) za njihove zgrade, prinos (državni) za pokriće troškova nadbiskupske kancelarije, crkvene imovinske uprave i nadzora nad tom upravom iznositi će u buduće ukupno 356.000 maraka godišnje (Čl. VI. 2).

Obzirom na ovim konkordatom zajamčenu državnu dotaciju nadbiskupije imenovati će se za Ordinarija nadbiskupije, za prepošta ili dekana ili člana metropolitanskog kaptola ili nadbiskupske kurije ili prebendara metropolitanske crkve ili ravnatelja ili nastavnika u nadbiskupskom većem sjemeništu ili u bogoslovskom konviktu samo duhovnik: a) koji je njemački državljanin, b) koji posjeduje svjedodžbu zrelosti, koja mu daje pravo na studij na kojem njemačkom univerzitetu, c) koji je najmanje 3 godine filozofsko-bogoslovske nauke slušao na kojoj visokoj državnoj njemačkoj školi ili na kojoj visokoj crkvenoj školi u Njemačkoj ili na kojoj visokoj papinskoj školi u Rimu (Čl. VII. 1. alin. 1). Filozofsko-bogoslovski studij na kojem austrijskom univerzitetu ravnopravan je studiju na visokoj državnoj njemačkoj školi, saglasno načelima, koja važe za njemačke univerzitete (Zaključni zapisnik k čl. VII. 1). Po sporazumu crkvene i državne vlasti može se odstupati od zahtijeva sadržanih u čl. VII. 1. alin. 1. sl. a), b), i c); naročito može se kao dovoljan priznati studij na kojem stranom univerzitetu s njemačkim nastavnim jezikom. (Čl. VII. 1. alin. 2). Nakon imenovanja kojeg duhovnika, pomenutog u čl. VII. 1., nadležna će crkvena vlast obavijestiti Vladu te joj odmah, s posebnim obzirom na propise čl. VII. 1., saopćiti lične podatke dotičnog duhovnika. Povreda propisa ovoga člana (VII.) ne daje državi pravo »Veta« protiv izvršenog imenovanja (Čl. VII. 2).

⁷ I tu važi, da se po međusobnom sporazumu može odstupati od dotičnih propisa. Važi i tu, da povreda odnosnih propisa ne daje državi pravo »Veta« protiv izvršenog imenovanja.

Nadbiskup tražiti će od duhovnika, kojima trajno povjerava župničku službu, da imaju barem svojstva navedena u čl. VII. alin. 1. sl. a) i c), a od drugih, koje namješta za dušobrižnike u župama, da imaju barem svojstva navedena u čl. VII. alin. 1. sl. a) i b) (Čl. VIII. 1). U slučaju trajnog popunjenja župe nadbiskup će umah nakon popunjenja Vladi, s posebnim obzirom na propis alin. 1. ovoga člana (VIII.), saopćiti lične podatke dotičnog duhovnika (Čl. VIII. 2).

Za znanstveno obrazovanje duhovnika ostaje i dalje Katolički bogoslovski fakultet freiburškog univerziteta sa dojakošnjim svojim pravima, uz naročito uvažavanje propisa novog Crkvenog Zakonika i konstitucije »Deus scientiarum Dominus« od 24. maja 1931. s odnosnim provedbenim naredenjima. Naučni red za ovaj fakultet ima se izdati, u sporazumu s nadbiskupom, saglasno crkvenim propisima i potrebama duhovne pastve. Nadbiskup je vlastan da za uzgajanje svećeničkih kandidata podržaje konvikte i jedno veće sjemenište, te da njima u svoje ime upravlja (Čl. IX).

Prije nego li što bude koje lice pozvano, pripušteno ili imenovano za nastavnika na Katoličkom bogoslovskom fakultetu, mora se upitati nadbiskup, odnosno sede vacante upravitelj nadbiskupije, da li ima kakav prigovor obzirom na nauku, vladanje ili nastavničku prikladnost kandidata, i koji to prigovor ima. U slučaju takova prigovora neće uslijediti poziv, pripuštenje ili imenovanje (Čl. X. 1). Kod stavljanja upita ima se nadbiskupu odnosno upravitelju dati primjeren rok za odgovor. U odgovoru ima nadbiskup odnosno upravitelj naznačiti svoje prigovore protiv nauke, vladanja i nastavničke prikladnosti kandidata; ipak se prepušta savjesnoj rasudbi nadbiskupa odnosno upravitelja: koliko može u toj stvari da otkrije. (Zaključni zapisnik k čl. X. 1). U slučaju da nadbiskup odnosno upravitelj ozbiljno prigovori kojemu nastavniku Katoličkog bogoslovskog fakulteta obzirom na nauku, vladanje ili nastavničku prikladnost, poskrbiti će se Vlada, u sporazumu s nadbiskupom (upraviteljem), za potrebnu zamjenu (Čl. X. 2).

Saglasno čl. 149. ustava Njemačkog Reich-a predaje se katolička vjeronauka u badenskim školama kao redovan predmet. Vjersko poučavanje izvršuje se saglasno načelima katoličke Crkve (Čl. XI). Dojakošnja prava Crkve obzirom na vjeronauku u badenskim školama ostaju i dalje na snazi (Zaključni zapisnik k čl. XI).

---

⁸ Glasom Zaključnog zapisnika k čl. VII. poskrbiti će se država, da na freiburškom univerzitetu budu dvije stolice, jedna za filozofiju a druga za historiju, te da se obe popunjuju nastavnicima, koji su sposobni za besprikladno poučavanje bogoslovaca.